

Gıpta, haset ve kardeşlik mesleği

Elazığ'dan Mustafa Ali Güler: “Haset, başkasında olan bir hasletin ondan gitmesini ve sadece kendinde olmasını istemek; gıpta, başkasında olan bir hasletin ondan gitmesini istemeden, kendinde de olmasını istemek ise; İhlâs Risâlesinde ve özellikle ihlâsı kıran ikinci mânide bulunan “Gıbtakârâne bir hodgamlık”, “Gıbtakârâne müzâheme”, “Gıbtakârâne hırs-ı sevap” tâbirlerini ve parçanın bütününe göz önünde bulundurarak, gıpta ve hasedin farklarını ve gıptanın haset yönünün olup olmadığını açıklar mısınız?”

Hasette kıskançlık, çekememezlik ve başkasının iyi halini istememek gibi bir kötü huy var. Gıpta ise hasede nisbeten oldukça mâsum. Gıptada başkasını iyi halinden dolayı içten tebrik etme, onu mümkünse örnek alma, onun gibi olmaya azmetme gibi iyi huylar söz konusudur.

Gıptanın haset yönü yoktur. Zaten gıpta hasede doğru kaydığı anda, gizli de olsa kıskançlık ve çekememezlik hemen devreye girdiği için artık buna gıpta denmez. Çünkü gıpta rûhuna “çekememezlik” gölgesi düşmüştür, çünkü gıptâ sâfiyetini, günahsızlığını ve mâsûmiyetini kaybetmiştir, çünkü gıptanın içine hasedin kiri ve ihâneti düşmüştür. Artık bu his gıpta olmaktan çıkmış, haset olmuştur. Gıpta “göz” gibidir; kıl kadar eğriliği kabul etmez, hadekasına batar. Gıpta berrak su gibidir, az bir haset pisliği kendisini bulandırır, kendi mâhiyetini olumsuz biçimde değiştirir, özünü ve mayasını bozar. Gıpta helâl lokma gibidir, kıskançlığa az bir meyil ile sâfiyeti ve helâllığı kaybolur.

İhlâs Risâlesinde ihlâsı kıran mânilerden ikincisinde sözü geçen “gıpta” aslında bir güzel huydan başka bir şey değildir. Gerek o bölümde, gerekse İhlâs Risâlesinde hasede zâten yer yoktur. Çünkü ihlâsı kazanmayı en mühim bir vazife bilen Nûr talebesinin hasetle zaten işi yoktur. Esasen hasetle ihlâsın bir arada bulunmasına

imkân da yoktur. Çünkü haset, ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi, sâlih amellerin tamamını yiyip bitirmektedir; haset ihlâsı elbette kökünden kurutmaktadır.

“Gıpta” mefhumunun geçtiği satırları hatırlayalım, Üstad Hazretleri orada der ki: “Evet Risâle-i Nur şakirdlerinin kalbi, aklı, ruhu; böyle aşağı, zararlı, süflî şeylere tenezzül etmez. Fakat herkeste nefs-i emmare bulunur. Bazı da hissiyat-ı nefsiye damarlara ilişir. Bir derece hükmünü; kalb, akıl ve ruhun rağmına olarak icra eder. Sizlerin kalb ve ruh ve aklınızı ittiham etmem. Risâle-i Nur’un verdiği tesire binaen itimad ediyorum. Fakat nefs ve heva ve his ve vehim bazan aldatıyorlar. Onun için, bazan şiddetli ikaz olunuyorsunuz. Bu şiddet, nefs ve heva ve his ve vehme bakıyor; ihtiyatlı davranınız. Evet eğer mesleğimiz şeyhlik olsa idi, makam bir olurdu veyahut mahdud makamlar bulunurdu. O makama müteaddid istidadlar namzed olurdu. Gıbtakârane bir hodgâmlık olabilirdi. Fakat mesleğimiz uhuvvettir. Kardeş kardeşe peder olamaz, mürşid vaziyetini takınamaz. Uhuvvetteki makam geniştir. Gıbtakârane müzahameye medar olamaz. Olsa olsa, kardeş kardeşe muâvin ve zahîr olur; hizmetini tekmil eder. Pederane, mürşidane mesleklerdeki gıbtakârane hırs-ı sevab ve ulüvv-ü himmet cihetiyle çok zararlı ve hatarlı neticeler vücuda geldiğine delil: Ehl-i tarîkatın o kadar mühim ve azîm kemalâtları ve menfaatleri içindeki ihtilafatın ve rekabetin verdiği vahim neticelerdir ki; onların o azîm, kudsî kuvvetleri bid’a rüzgârlarına karşı dayanamıyor.”¹

Yukarıda ısrarla “haset”ten kaçınılır ve “gıpta” kavramı tercih edilir. Çünkü:

1- Mâneviyâta ilerleyen, îmâna hizmet eden ve yüksek makamlara talip olanlar “haset” gibi bir kötü duyguyu zâten içlerine sindiremezler, ruhlarında barındırmazlar; içlerinden söküp atarlar.

2- Böyle mâneviyât erleri yüksek makamlara talip olurlarken haset ile değil, gıpta ile hareket ederler. Yani daha yüksekte olana imrenirler, onu takdir ederler, ona duâ ederler; ve elbette onun gibi olmaya çalışırlar, onun hâline ve makamına ulaşmaya gayret ederler, fakat onu kıskanmazlar. Bununla berâber, şeyhlik mesleklerinde bir öne çıkma yarışı bulunur. Fakat bu yarışta “haset” yer almaz, “gıpta” ölçüleri hâkim olur.

Nur talebeliğinde buna da lüzum yoktur. Çünkü ne ulaşılacak makam vardır, ne oturulacak post vardır. Çünkü Nur talebelerinin mesleği “uhuvvettir.”, yani tam kardeşliktir. Kardeş kardeşe karşı büyüklük içine giremez, mürşid vaziyeti alamaz. Kardeşlik mesleğinde herkes gücü, kudreti ve istidadı oranında bir ucundan tutar, tuttuğu bütünün tüm sevabına mazhar olur. Gıpta içinde de olsa bir “öne çıkma” yarışına meydan verilmez. Herkes yaptıklarıyla, farklılıklarıyla, özel kabiliyetleriyle üstündür. Herkes “bir numaradır.”

Bir yemeğin tuzu biberine karşı, salçası yağına karşı nasıl üstünlük vaziyeti takınmaz, makam sevdasına düşmeye gerek duymaz ve hepsi “kardeşçe” bir araya geldiğinde “yemek lezzetini” ortak olarak verirlerse, şeref nasıl hepsine ortak olarak gider, şân nasıl hepsinin ortak malı olursa; kardeşlik mesleği de böyledir. Kardeşler şanda, şerefte, hizmette, mânevî lezzette, sevapta, makamda, mevkîde, mertebede eşittirler. Himmet hepsinindir, hizmet hepsinindir, gayret hepsinindir; gücü ve kudreti olmayan niyetiyle ve ihlâsıyla hepsinin sevabına sahip olur. En yüksek sevap, aynı yükseklikte, bölünmeden, eşit olarak, hepsine birden gider.

Kardeşlik mesleğinde, sevap ve makam şahs-ı mânevînin olduğundan, ferdî olarak “gıbtakârane hırs-ı sevab”a, yani topluluktan ayrı ve şeytanın da zarar verebileceği bir sevap hırsına lüzum duyulmaz; ancak hiç durmaksızın hizmete ihtiyaç duyulur. Şahs-ı mânevî sırrı, yani toplu olarak hareket etme sırrı bunu gerektirir. Uhuvvetin ve kardeşliğin doyulmaz lezzeti de buradadır.

Dipnot:

1- Lem’alar, s. 228